

VUONNA 2004 TOIMITETUT KAINUUN MAAKUNTAVAALIT

Tässä muistiossa esitetään keskeiset kokemukset vuoden 2004 Kainuun maakuntavaaleista. Tarkempi selostus maakuntavaalien toimittamissäännöistä on esitetty oikeusministeriön muistiossa 3.11.2003.

1. Yleistä

Kainuun maakuntavaalit, joissa valitaan neljäksi vuodeksi 39-jäseninen maakuntavaltuusto, toimitettiin ensimmäisen kerran vuoden 2004 kunnallisvaalien yhteydessä. Vaalipäivä oli sunnuntai 24.10.2004 ja ennakoäänestysaika 13.-19.10.2004.

Maakuntavaalien toimittamisessa sovelletaan Kainuun hallintokokeilusta annettua lakia (343/2003) sekä vaalilakia (714/1998) ja lakia ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta (414/2000).

Maakuntavaalien vaalipiirinä oli hallintokokeilualue (Kajaanin ja Kuhmon kaupungit sekä Hyrynsalmen, Paltamon, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen ja Vuolijoen kunnat). Äänioikeus ja vaalikelpoisuus maakuntavaaleissa määräytyivät pääosin samoin kuin kunnallisvaaleissakin.

2. Maakuntavalтуutettujen paikkojen jako kuntien kesken

Maakuntavalтуutettujen paikat jaetaan kokeilualueen kuntien kesken väestötietojärjestelmässä vaalivuoden toukokuun 31. päivän päättyessä olevien tietojen mukaan. Kunkin kunnan asukasluku jaetaan koko kokeilualueen asukasluvulla ja kerrotaan saatu luku luvulla 39. Kuhunkin kuntaan tulee laskutoimituksen osoittama kokonaislukua vastaava määrä maakuntavalтуutettuja. Elleivät kaikki paikat tule näin jaettua, loput paikat jaetaan kuntien kesken desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä. Jokaiseen kuntaan tulee kuitenkin vähintään yksi maakuntavalтуustopaikka. Vuoden 2004 maakuntavaaleja varten oikeusministeriö antoi paikkojen jaosta asetuksen (10.8.2004/740), joka julkaistiin Suomen säädöskokoelmassa. Sen mukaan valtuutettuja valitaan kunnista seuraavasti:

<i>Kunta</i>	<i>Asukasluku</i>	<i>Vertausluku</i>	<i>Paikkamäärä</i>	<i>Desimaaliosien järjestys</i>	<i>Lisäpaikat</i>	<i>Valtuutettujen lukumäärä</i>
Hyrynsalmi	3 204	1,514	1			1
Kajaani	35 623	16,839	16	3.	1	17
Kuhmo	10 597	5,009	5			5
Paltamo	4 218	1,993	1	1.	1	2
Puolanka	3 548	1,677	1	5.	1	2
Ristijärvi	1 678	0,797		4.	1	1
Sotkamo	10 705	5,060	5			5
Suomussalmi	10 319	4,878	4	2.	1	5
Vuolijoki	2 599	1,228	1			1
Yhteensä	82 500		34		5	39

3. Ehdokasasettelu

Ehdokasasettajat

Maakuntavaalien ehdokkaat asetetaan kunnittain, mutta äänestäjä voi äänestää minkä kunnan ehdokasta tahansa. Ehdokkaita voivat asettaa 1) puoluerakisterissä olevat puolueet sekä 2) vähintään 10 äänioikeutetun perustamat valitsijayhdistykset.

Vähintään kaksi puoluetta voi muodostaa keskenään vaaliliiton ja vähintään kaksi valitsijayhdistystä keskenään yhteislistan. *Vaaliliitoista* maakuntavaaleissa on säädetty, että jos puolueet yhtyvät vaaliliitoksi yhdessä kunnassa, on sama vaaliliitto solmittava kaikissa kokeilualueen kunnissa. Vaaliliiton solmimisen edellytyksenä siis on, että sama vaaliliitto solmitaan kaikissa niissä kunnissa, joissa vaaliliittoon kuuluvat puolueet ovat asettaneet ehdokkaita. *Yhteislistoista* puolestaan on säädetty, että vähintään kaksi hallintokokeilualueella muodostettua yhteislistaa voi maakuntavaaleissa muodostaa *maakuntayhteislistan*. Kullakin maakuntayhteislistan muodostavalla yhteislistalla tulee olla sama nimitys. Yhteislistaan kuulumaton valitsijayhdistys ei voi liittyä maakuntayhteislistaan.

Vuoden 2004 maakuntavaaleissa ehdokkaita asetti yhdeksän (9) puoluetta: kaikki eduskuntapuolueet RKP:tä lukuunottamatta sekä kaksi pienpuoluetta. Vaaliliittoja ei muodostettu. Kajaanissa ja Puolangalla muodostetut Kainuun Sitoutumattomat –nimiset yhteislistat muodostivat saman nimisen maakuntayhteislistan. Hyrynsalmella ehdokkaan asettanut valitsijayhdistys olisi halunnut liittyä mukaan maakuntayhteislistaan, mutta koska hallintokokeilulaissa säädetään, että vain yhteislistat voivat muodostaa maakuntayhteislistan, tämä valitsijayhdistys jäi maakuntayhteislistan ulkopuolelle.

Ehdokasmäärät

Kullakin puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa kussakin kunnassa enintään kussakin kunnasta valittavien maakuntavaltuutettujen kaksinkertainen määrä ehdokkaita. Jos kunnasta valitaan kuitenkin vähemmän kuin viisi maakuntavaltuutettua, ehdokkaiden enimmäismäärä on 10. Vuoden 2004 vaaleissa ehdokkaita asetettiin seuraavasti¹:

	<i>KESK</i>	<i>VAS</i>	<i>SDP</i>	<i>KOK</i>	<i>VIHR</i>	<i>KD</i>	<i>PS</i>	<i>SKP</i>	<i>KÖY</i>	1)	2)	<i>Yht.</i>
Hyrynsalmi	10	10	5	3							1	29
Kajaani	34	30	32	20	15	3	4	4		13		155
Kuhmo	9	7	8	5		2						31
Paltamo	10	9	2	1	1	3	3					29
Puolanka	10	8	1	5			1			2		27
Ristijärvi	6	4		2								12
Sotkamo	10	8	7	3		4	1					33
Suomussalmi	10	10	1	9					1			31
Vuolijoki	10	2	5	2	1		1					21
Yhteensä	109	88	61	50	17	12	10	4	1	15	1	368

1) Maakuntayhteislista Kainuun Sitoutumattomat

2) Valitsijayhdistys Taisto Heikkinen, Hyrynsalmi

¹ Puolueiden lyhenteet: KESK = Suomen Keskusta r.p., VAS = Vasemmistoliitto r.p., SDP = Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue r.p., KOK = Kansallinen Kokoomus r.p., VIHR = Vihreä liitto r.p., KD = Suomen Kristillisdemokraattit r.p., PS = Perussuomalaiset r.p., SKP = Suomen Kommunistinen Puolue r.p., KÖY = Köyhien Asialla r.p.

Ehdokashakemusten käsittely ja ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Maakuntavaalien ehdokasasettelussa noudatetaan pääosin samoja säännöksiä kuin kunnallisvaaleja koskevassa ehdokasasettelussa. Ehdokashakemukset tehdään kunnittain. Näin ollen puolue, joka asettaa ehdokkaita kaikissa yhdeksässä kunnassa, tekee ehdokashakemuksen kunkin kunnan keskusvaalilautakunnalle erikseen. Puolue tarvitsee myös vaaliasiamiehen jokaista kuntaa varten, joskin käytännössä yksi ja sama puolueen vaaliasiamies toimi sekä maakuntavaaleissa että kunnallisvaaleissa. Oikeusministeriö vahvisti asetuksellaan (24.2.2004/158) kaavat ehdokasasettelussa käytettäviä lomakkeita varten.

Kunkin kunnan keskusvaalilautakunta käsitteli sille saapuneet ehdokashakemukset kuten kunnallisvaaleissa eli tarkasti ne maanantain 20.9.2004 kokouksessa, teki tarvittavat huomautukset ja vahvisti ehdokasasettelun torstain 23.9. kokouksessa. Tästä oli kuitenkin se poikkeus, että kaikista maakuntavaalien ehdokkaista muodostettiin yksi yhteinen ehdokaslistojen yhdistelmä. Tätä varten

1. Muut keskusvaalilautakunnat toimittivat Kajaanin keskusvaalilautakunnalle telefaxilla tiedot kaikista ehdokasasettajista ja ehdokkaista sekä postitse kopiot ehdokashakemuksista heti kun hakemusten jättämisen määräaika (14.9.) oli umpeutunut.
2. Kajaanin keskusvaalilautakunta suoritti listajärjestyksen arvonnän maanantaina 20.9.
3. Muut keskusvaalilautakunnat ilmoittivat Kajaanin keskusvaalilautakunnalle sähköpostitse kaikkia muutoksista, joita ehdokashakemusten käsittelyssä ilmeni.
4. Kajaanin keskusvaalilautakunta laati torstaina 23.9. kaikista maakuntavaalien ehdokkaista yhden yhteisen ehdokaslistojen yhdistelmän.
5. Vaalitietojärjestelmän ehdokasrekisteriä käytti ainoastaan Kajaanin keskusvaalilautakunta.
6. Kajaanin keskusvaalilautakunta tarkasti, että vaaliliitot, yhteislistat ja maakuntayhteislistat oli muodostettu hallintokokeilulain 30 §:n mukaisesti.

Ehdokaslistojen yhdistelmä painettiin ruskealle paperille. Ehdokkaat saivat koko yhdistelmän läpi juoksevat ehdokasnumerot. Koska tarkoitus oli, että maakuntavaalien ehdokasnumerot eivät ole samoja kuin kunnallisvaalien ehdokasnumerot, ehdokkaat numeroitiin aloittaen numerosta 302². Ehdokaslistan sisällä ehdokkaat olivat sukunimensä mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Jokaisesta ehdokkaasta merkittiin ehdokaslistojen yhdistelmään numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta. Ehdokaslistojen yhdistelmä löytyy oikeusministeriön vaalisivuilta osoitteesta www.vaalit.fi/23909.htm.

² Numero 302 oli aiemmassa muistiossa (3.11.2003) otettu aloitusnumeroksi sen vuoksi, että vuoden 2000 kunnallisvaaleissa suurin ehdokasnumero Kajaanissa oli 236. Vuoden 2004 kunnallisvaaleissa suurin numero oli kuitenkin 199, joten maakuntavaalien aloitusnumero olisi voinut olla myös 202.

4. Vaalien tuloksen määräytyminen

Seuraavissa esitetään maakuntavaalien tuloksen määräytyminen vaiheittain. Vaiheistus noudattaa samaa jakoa, mikä selostettiin muistiossa 3.11.2003.

Vaihe 1:

Kunkin kunnan keskusvaalilautakunta vahvisti keskiviikkona 27.10. klo 12.00 aloitetussa kokouksessa maakuntavaaleissa saadut äänimäärät ja ilmoitti ne viipymättä telefaxilla Kajaanin keskusvaalilautakunnalle.

Vaihe 2:

Saatuana kuntien keskusvaalilautakunnilta tiedon kunkin ehdokkaan, puolueen ja maakuntayhteislistan saamista äänimääristä, Kajaanin keskusvaalilautakunta laski yhteen koko hallintokokeilualueella saadut äänimäärät.

Seuraavassa puolueiden ja muiden ryhmittymien hallintokokeilualueen kunnissa saamat äänimäärät:

	<i>KESK</i>	<i>VAS</i>	<i>KOK</i>	<i>SDP</i>	<i>VIHR</i>	<i>KD</i>	<i>PS</i>	<i>SKP</i>	<i>KÖY</i>	<i>1)</i>	<i>2)</i>	<i>Yht.</i>
Hyryns.	753	249	90	131	6	13	5	1	-	4	12	1264
Kajaani	4515	3147	2226	2030	533	214	119	86	13	574	10	13467
Kuhmo	2674	493	427	522	28	122	3	18	4	8	-	4299
Paltamo	879	307	62	197	48	56	48	4	4	5	-	1610
Puolanka	780	297	62	39	6	5	63	-	1	180	-	1433
Ristijärvi	548	101	88	18	6	8	-	4	1	7	-	781
Sotkamo	2287	1049	393	280	33	272	13	6	4	19	-	4356
Suomuss.	2097	1119	427	211	56	25	8	6	15	2	4	3970
Vuolijoki	491	124	82	227	50	12	7	1	3	9	-	1006
Yhteensä	15024	6886	3857	3655	766	727	266	126	45	808	26	32186

1) Maakuntayhteislista Kainuun Sitoutumattomat

2) Valitsijayhdistys Taisto Heikkinen, Hyrynsalmi

Vaihe 3:

Tämän jälkeen Kajaanin keskusvaalilautakunta antoi kullekin puolueelle ja maakuntayhteislistalle maakuntavertausluvut siten, että kukin ryhmittymä sai ensimmäiseksi vertauslukuun kokeilualueella saamansa kokonaisäänimäärän, toiseksi vertauslukuun puolet siitä, kolmanneksi vertauslukuun kolmanneksen, neljänneksi vertauslukuun neljänneksen ja niin edelleen. Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan maakuntavertausluvuksi tuli hänen saamansa äänimäärä.

Vaihe 4:

Seuraavaksi Kajaanin keskusvaalilautakunta asetti kaikki maakuntavertausluvut niiden suuruuden mukaiseen järjestykseen ja totesi, mitkä olivat 39 suurinta maakuntavertauslukua. Näin saadut maakuntavertausluvut osoittivat kuinka monta valtuutetun paikkaa kukin puolue tai maakuntayhteislista tai yhteislistaan kuulumaton valitsijayhdistys sai maakuntavaltuustossa. Tässä vaiheessa saatiin siis selville maakuntavaltuuston poliittinen jakauma, joka ei vaalien tuloksen määräytymisen seuraavissa vaiheissa enää muutu.

Seuraavassa taulukko vertausluvuista puolueittain:

	KESK	VAS	KOK	SDP	VIHR	Kainuun Sit.
1	15024,0	6886.0	3857.0	3655,0	766,0	808.0
2	7512,0	3443.0	1928.5	1827,5		
3	5008,0	2295.3	1285.6	1218,3		
4	3756,0	1721.5	964.2	913,7		
5	3004,0	1377.2	771.4			
6	2504,0	1147.6				
7	2146,2	983.7				
8	1878,0	860.7				
9	1669,3	765.1 (*)				
10	1502,4					
11	1365,8					
12	1252,0					
13	1155,6					
14	1073,1					
15	1001,6					
16	939,0					
17	883,7					
18	834,6					
19	790,7					
Paikat	19	9	5	4	1	1

(*) 39. suurin vertausluku, viimeinen valittava.

Viimeisen paikan sai siis Vasemmistoliitto. Jos paikkoja olisi ollut jaossa esimerkiksi 45, seuraavat kuusi paikkaa olisivat menneet seuraavasti: KESK (751,2), SDP (731,0), KD (727,0), KESK (715,2), VAS (688,6), KESK (682, 9).

Vaihe 5:

Seuraavaksi puolueiden ja maakuntayhteislistojen saamat paikat jaettiin kokeilualueen kuntien kesken, koska jokaisesta kokeilualueen kunnasta on valittava vähintään yksi valtuutettu.

Vaihe 5.1: Vain yksi valtuustopaikka

Jos puolue tai maakuntayhteislista on saanut maakunnassa vain yhden valtuutetun, täytetään se siinä kunnassa, jossa puolueen tai maakuntayhteislistan asettamat ehdokkaat ovat saaneet eniten ääniä.

Sekä Vihreät että Kainuun Sitoutumattomat saivat kumpikin yhden valtuustopaikan. Vihreät saivat hallintokokeilualueella yhteensä 766 ääntä. Niistä eniten eli 553 annettiin Kajaanissa asetetuille ehdokkaille (eli ehdokkaille, joiden kotikunta ehdokaslistojen yhdistelmässä oli Kajaani). Vastavasti Kainuun Sitoutumattomat saivat yhteensä 808 ääntä, joista 574 annettiin kajaanilaisille ehdokkaille. Siten sekä Vihreät että Kainuun Sitoutumattomat saivat kumpikin oman paikkansa Kajaanista.

Vaihe 5.2: Kaksi tai useampia valtuustopaikkoja

Jos puolue tai maakuntayhteislistä on saanut vähintään kaksi valtuutettua, jaetaan ne kuntien kesken samassa suhteessa kuin puolueen tai maakuntayhteislistan saamat äänet jakautuvat kuntien kesken. Tätä varten puolueen tai maakuntayhteislistan kunnassa saama äänimäärä jaetaan puolueen tai maakuntayhteislistan kokeilualueella saamalla äänimäärällä ja tämä luku kerrotaan puolueen tai maakuntayhteislistan saamien valtuutettujen lukumäärällä. Kustakin kunnasta tulee valituksi näin saadun luvun osoittama kokonaislukua vastaava määrä puolueen tai maakuntayhteislistan ehdokkaita. Jos puolueen tai maakuntayhteislistan kaikki paikat eivät näin tule täytetyksi, loput paikat jaetaan kuntien kesken luvun osoittamien desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

Seuraavassa taulukko siitä, miten puolueiden vaiheessa 4 saamat valtuustopaikat jaettiin kunnittain. Laskentakaava on siis seuraava: SDP:n Hyrynsalmella saama äänimäärä (131) jaetaan SDP:n koko kokeilualueella saamalla äänimäärällä (3655) ja tämä luku kerrotaan SDP:n koko kokeilualueella saamien valtuustopaikkojen lukumäärällä (4). Laskutoimituksen tuloksena Hyrynsalmelle saatiin SDP:n osalta vertausluku 0,143. Sama laskutoimitus tehtiin kaikissa kunnissa niiden puolueiden osalta, jotka olivat saaneet maakuntavaltuustoon vähintään kaksi valtuutettua.

Koska 39:stä valtuustopaikasta kaksi jaettiin jo Vihreille ja Kainuun Sitoutumattomille vaiheessa 5.1, tässä vaiheessa jaettavia paikkoja on siis yhteensä 37.

<i>Jaettavat paikat yhteensä: 37</i>	SDP Paikat: 4	VAS Paikat: 9	KOK Paikat: 5	KESK Paikat: 19
Hyrnsalmi Paikat: 1	(131:3655)x4 = 0.143	(249:6886)x9 =0.325	(90:3857)x5 =0.117	(753:15024)x19 =0.952 0+1
Kajaani Paikat: 15	(2030:3655)x4 = 2.222 2	(3147:6886)x9 =4.113 4	(2226:3857)x5 =2.886 2+1	(4515:15024)x19 = 5.710 5+1
Kuhmo Paikat: 6	(522:3655)x4 = 0.571 0+1	(493:6886)x9 =0.644 0+1	(427:3857)x5 =0.554 0+1	(2674:15024)x19 =3.382 3
Paltamo Paikat: 2	(197:3655)x4 =0.216	(307:6886)x9 =0.401 0+1	(62:3857)x5 =0.080	(879:15024)x19 =1.112 1
Puolanka Paikat: 1	(39:3655)x4 = 0.043	(297:6886)x9 =0.388	(62:3857)x5 =0.080	(780:15024)x19 =0.986 0+1
Ristijärvi Paikat: 1	(18:3655)x4 = 0.020	(101:6886)x9 =0.132	(88:3857)x5 =0.114	(548:15024)x19 =0.693 0+1
Sotkamo Paikat: 5	(280:3655)x4 = 0.306 0+1	(1049:6886)x9 =1.371 1	(393:3857)x5 =0.509	(2287:15024)x19 =2.892 2+1
Suomussalmi Paikat: 6	(211:3655)x4 = 0.231	(1119:6886)x9 =1.463 1+1	(427:3857)x5 =0.554 0+1	(2097:15024)x19 =2.652 2+1
Vuolijoki Paikat: 0	(227:3655)x4 =0.248	(124:6886)x9 =0.162	(82:3857)x5 =0.106	(491:15024)x19 =0.621
	Kokonaislukujen mukaisia paikkoja 2. kaksi suurinta desimaalia: Kuhmo (571) ja Sotkamo (306).	Kokonaislukujen mukaisia paikkoja 6. Kolme suurinta desimaalia: Kuhmo (644), Suomussalmi (463) ja Paltamo (401).	Kokonaislukujen mukaisia paikkoja 2. Kolme suurinta desimaalia: Kajaani (886) ja Kuhmo (554) sekä Suomussalmi (554).	Kokonaislukujen mukaisia paikkoja 13: Kuusi suurinta desimaalia: Puolanka (986), Hyrnsalmi (952), Sotkamo (892), Kajaani (710), Ristijärvi (693) ja Suomussalmi (652).

Vaihe 6:

Seuraavaksi verrattiin vaiheen 5 mukaista valtuustopaikkojen jakoa siihen jakoon, jossa oikeusministeriö oli jakanut valtuustopaikat kuntien kesken niiden asukaslukujen perusteella (ks. tämän muistion sivut 1-2):

	<i>KESK</i>	<i>VAS</i>	<i>KOK</i>	<i>SDP</i>	<i>VIHR</i>	<i>Kainuun Sit.</i>	<i>Yhteensä</i>	<i>OM:n asetus 740/2004</i>	<i>Erotus</i>
Hyrynsalmi	1	-	-	-	-	-	1	1	
Kajaani	6	4	3	2	1	1	17	17	
Kuhmo	3	1	1	1	-	-	6	5	+1
Paltamo	1	1	-	-	-	-	2	2	
Puolanka	1	-	-	-	-	-	1	2	-1
Ristijärvi	1	-	-	-	-	-	1	1	
Sotkamo	3	1	-	1	-	-	5	5	
Suomussalmi	3	2	1	-	-	-	6	5	+1
Vuolijoki	-	-	-	-	-	-	-	1	-1
Yhteensä	19	9	5	4	1	1	39	39	

Vertailun mukaan Kuhmoon ja Suomussalmelle oli tulossa kumpaankin yksi paikka liikaa ja Puolangalle ja Vuolijoelle kumpaankin yksi paikka liian vähän. Näin ollen Kajaanin keskusvaalilautakunnan oli siirrettävä liikaa valtuustopaikkoja saavasta kunnasta eroa vastaava määrä valtuustopaikkoja sellaiseen kuntaan, jonka valtuustopaikkojen lukumäärä oli vastaavasti jäänyt vajaaksi.

Vaihe 7:

Valtuustopaikkojen siirtämisessä kunnasta toiseen noudatettiin seuraavia sääntöjä:

1. Jos puolue tai maakuntayhteislistä on saanut vain yhden valtuustopaikan hallintokokeilualueella, tätä ainoata valtuustopaikkaa ei siirretä toiseen kuntaan.
2. Jos paikkoja luovuttavia kuntia on useita, ylimääräiset paikat siirretään ensin pois siitä kunnasta, jonka nimi on aakkosjärjestyksessä ensimmäisenä. Siirrettävien paikkojen vastaanottavat kunnat arvotaan tarvittaessa.
3. Paikkoja luovuttavissa kunnissa asetetaan läpimenneet ehdokkaat henkilökohtaisten äänimäärien mukaiseen järjestykseen. Henkilökohtaisella äänimäärällä tarkoitetaan koko kokeilualueelta saatua äänimäärää. Puolueesta riippumatta pienimmällä henkilökohtaisella äänimäärällä paikan luovuttavassa kunnassa saamassa ollut ehdokas menettää sen siihen kuntaan, jossa oli liian vähän paikkoja. Vastaavasti paikkoja vastaanottavassa kunnassa saman puolueen suurimman henkilökohtaisen äänimäärän saavuttanut, mutta valitsematta jäänyt ehdokas saa paikan.

Siirrettävien paikkojen määrääminen:

Vaalituloksen mukaan Kuhmo olisi saanut kuusi valtuustopaikkaa seuraavasti:

KESK (3):

Lehtomäki, Paula	1199 ääntä
Kinnunen, Anneli	513
Heikkinen, Pekka	390

VAS (1):	
Tervo, Raili	110
SDP (1):	
Alanko, Anja	219
KOK (1):	
Kyllönen, Jaakko	272

Pienimmällä henkilökohtaisella äänimäärällä Kuhmossa paikan saamassa ollut ehdokas oli Vasemmistoliiton Tervo, Raili (110 ääntä). Näin ollen Kuhmosta tuli siirtää pois Vasemmistoliiton paikka.

Vaalituloksen mukaan Suomussalmi olisi saanut kuusi valtuustopaikkaa seuraavasti:

KESK (3):	
Pyykkönen, Olavi	306 ääntä
Moilanen, Pentti	291
Hekkala, Raija	233
VAS (2):	
Kyllönen, Merja	597
Huttu, Lauri	91
KOK (1):	
Seppänen, Juhani	282

Pienimmällä henkilökohtaisella äänimäärällä Suomussalmella paikan saamassa ollut ehdokas oli Vasemmistoliiton Huttu, Lauri (91 ääntä). Näin ollen Suomussalmeltakin tuli siirtää pois Vasemmistoliiton paikka.

Koska molemmat siirrettävät paikat olivat saman puolueen eli Vasemmistoliiton paikkoja, arvontaa siitä, mihin kuntiin ne siirretään, ei tarvinnut tehdä. Todettiin siis, että toinen niistä siirretään Puolangalle ja toinen Vuolijoelle. Puolangalla Vasemmistoliiton ehdokkaista sai eniten ääniä Sirkeinen, Unto (88 ääntä) ja Vuolijoella Jääskeläinen, Raino (51 ääntä).

Lopullinen valtuustopaikkojen jakauma

Lopullinen valtuustopaikkojen jakauma kunnittain ja puolueittain oli siis seuraava:

	<i>KESK</i>	<i>VAS</i>	<i>KOK</i>	<i>SDP</i>	<i>VIHR</i>	<i>Kainuun Sit.</i>	<i>Yhteensä</i>
Hyrynsalmi	1	-	-	-	-	-	1
Kajaani	6	4	3	2	1	1	17
Kuhmo	3	-	1	1	-	-	5
Paltamo	1	1	-	-	-	-	2
Puolanka	1	1	-	-	-	-	2
Ristijärvi	1	-	-	-	-	-	1
Sotkamo	3	1	-	1	-	-	5
Suomussalmi	3	1	1	-	-	-	5
Vuolijoki	-	1	-	-	-	-	1
Yhteensä	19	9	5	4	1	1	39

Vaihe 8:

Kun valtuustopaikat oli nyt saatu jaettua puolueiden ja maakuntayhteislistan sekä kuntien kesken, todettiin lopuksi valituiksi tulleet ehdokkaat. Valituiksi tulivat kustakin kunnasta puolueiden ja maakuntayhteislistan eniten henkilökohtaisia ääniä saaneet ehdokkaat. Henkilökohtaisilla äänillä tarkoitetaan ehdokkaan koko hallintokokeilualueelta saamia ääniä.

Hallintokokeilulain säännökset varavaltuutettujen valinnasta vastaavat pääosin kunnallisvaaleissa noudatettavaa sääntelyä. Maakuntavaltuutetuille määrättiin varavaltuutettuja puolueen ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja. Kokeilualueella vain yhden paikan saaneille Vihreiden ja Kainuun Sitoutumattomien valtuutetuille määrättiin kuitenkin kaksi varavaltuutettua.

5. Kainuun maakuntavaltuuston kokoonpano

Seuraavassa Kainuun maakuntavaltuuston vuosien 2005-2008 kokoonpano kunnittain:

Kajaani (17 valtuutettua):

KESK (6 valtuutettua):		(6 varavaltuutettua):	
Kela, Antti	367 ääntä	Rajasalo, Aimo	158 ääntä
Rissanen, Maija	356	Moilanen, Erkki	152
Ollikainen, Elli	282	Nissinen, Matti	148
Turpeinen, Pekka	182	Keränen, Heimo	146
Härkönen, Jouko	170	Eronen, Pirjo	136
Määttä, Anneli	166	Kurkinen, Esko	130
VAS (4 valtuutettua):		(4 varavaltuutettua):	
Huotari, Anne	1593	Räisänen, Aki	187
Kaikkonen, Vesa	218	Ronkainen, Tauno	106
Immonen, Jouko	203	Huusko, Vesa	87
Kauppinen, Juha	196	Järvelä, Martti	75
KOK (3 valtuutettua):		(3 varavaltuutettua):	
Suutari, Eero	637	Valtanen, Leena	164
Juntunen, Hannu	287	Sirviö, Kari	148
Sistonen, Toivo	196	Leppänen, Olli	127
SDP (2 valtuutettua):		(2 varavaltuutettua):	
Piirainen, Raimo	545	von Bell, Aarno	151
Matero, Vuokko	274	Eerola, Matti	149
VIHR (1 valtuutettu):		(2 varavaltuutettua):	
Väisänen, Sanni	148	Lappalainen, Seppo	71
		Kunnas, Karl	62
Kainuun Sit. (1 valtuutettu):		(2 varavaltuutettua):	
Karppinen, Veli-Matti	241	Vatula, Anneli	79
		Kuvaja, Risto	58

Kuhmo (5 valtuutettua):

KESK (3 valtuutettua):		(3 varavaltuutettua):	
Lehtomäki, Paula	1199	Kanniainen, Mikko	286
Kinnunen, Anneli	513	Heikkinen, Heikki	246
Heikkinen, Pekka	390	Kähkönen, Riikka	167
KOK (1 valtuutettu):		(1 varavaltuutettu):	
Kyllönen, Jaakko	272	Karjalainen, Tuulikki	74
SDP (1 valtuutettu):		(1 varavaltuutettu):	
Alanko, Anja	219	Peltonen, Kari	131

Sotkamo (5 valtuutettua):

KESK (3 valtuutettua):		(3 varavaltuutettua):	
Korhonen, Timo	826	Mustonen, Juha	234
Lukkari, Anne	286	Hyvönen, Timo	223
Korhonen, Aimo	236	Tolonen, Vesa	180
VAS (1 valtuutettu):		(1 varavaltuutettu):	
Polvinen, Osmo	500	Korhonen, Jouko	157
SDP (1 valtuutettu):		(1 varavaltuutettu):	
Rossi-Määttä, Tuula	96	Nousiainen, Pekka	43

Suomussalmi (5 valtuutettua):

KESK (3 valtuutettua):		(3 varavaltuutettua):	
Pyykkönen, Olavi	306	Mulari, Keijo	195
Moilanen, Pentti	291	Paasovaara, Alpo	194
Hekkala, Raija	233	Pyykkönen, Kyllikki	191
VAS (1 valtuutettu):		(1 varavaltuutettu):	
Kyllönen, Merja	597	Huttu, Lauri	91
KOK (1 valtuutettu):		(1 varavaltuutettu):	
Seppänen, Juhani	282	Kiuttu, Anne-Maarit	46

Paltamo (2 valtuutettua):

KESK (1 valtuutettu):		(1 varavaltuutettu):	
Kempainen, Raili	186	Tervo, Ahti	151
VAS (1 valtuutettu):		(1 varavaltuutettu):	
Mikkonen, Veijo	80	Mustonen, Veijo	44

Puolanka (2 valtuutettua):

KESK (1 valtuutettu): Ervasti, Antti	375	(1 varavaltuutettu): Peltola, Harri	119
VAS (1 valtuutettu): Sirkeinen, Unto	88	(1 varavaltuutettu): Alanne, Anja	63

Hyrnsalmi (1 valtuutettu):

KESK (1 valtuutettu): Kempainen, Tapani	277	(1 varavaltuutettu): Pääkkönen, Tapani	206
--	-----	---	-----

Ristijärvi (1 valtuutettu):

KESK (1 valtuutettu): Kempainen, Heikki	186	(1 varavaltuutettu): Heikkinen, Mauno	100
--	-----	--	-----

Vuolijoki (1 valtuutettu):

VAS (1 valtuutettu): Jääskeläinen, Raino	51	(1 varavaltuutettu): Juutinen, Eero	12
---	----	--	----

6. Millainen vaalitulos olisi ollut ilman kuntakiintiöitä?

Seuraavassa esitetään maakuntavaalien tulos siten laskettuna, että puolueiden ja maakuntayhteisöjen paikkamäärien selviämisen jälkeen (edellä vaihe 4) valituiksi olisi tullut kustakin puolueesta eniten henkilökohtaisia ääniä saaneet ehdokkaat. ”Uudet läpimenneet” *kursivoitu*:

KESK (19 valtuutettua)

Lehtomäki Paula	Kuhmo	1199 ääntä
Korhonen, Timo	Sotkamo	826
Kinnunen, Anneli	Kuhmo	513
Heikkinen, Pekka	Kuhmo	390
Ervasti, Antti	Puolanka	375
Kela, Antti	Kajaani	367
Rissanen, Maija	Kajaani	356
Pyykkönen, Olavi	Suomussalmi	306
Moilanen, Pentti	Suomussalmi	291
Lukkari, Anne	Sotkamo	286
<i>Kanniainen, Mikko</i>	<i>Kuhmo</i>	<i>286</i>
Ollikainen, Elli	Kajaani	282
Kempainen, Tapani	Hyrnsalmi	277
<i>Heikkinen, Heikki</i>	<i>Kuhmo</i>	<i>246</i>
Korhonen, Aimo	Sotkamo	236
<i>Mustonen, Juha</i>	<i>Sotkamo</i>	<i>234</i>
Hekkala, Raija	Suomussalmi	233
Kempainen, Heikki	Ristijärvi	233
<i>Hyvönen, Timo</i>	<i>Sotkamo</i>	<i>223</i>

VAS (9 valtuutettua)

Huotari, Anne	Kajaani	1593
Kyllönen, Merja	Suomussalmi	597
Polvinen, Osmo	Sotkamo	500
Kaikkonen, Vesa	Kajaani	218
Immonen, Kauko	Kajaani	203
Kauppinen, Juha	Kajaani	196
<i>Räisänen, Aki</i>	<i>Kajaani</i>	<i>187</i>
<i>Korhonen, Jouko</i>	<i>Sotkamo</i>	<i>157</i>
<i>Tervo, Raili</i>	<i>Kuhmo</i>	<i>110</i>

KOK (5 valtuutettua)

Suutari, Eero	Kajaani	637
Juntunen, Hannu	Kajaani	287
Seppänen, Juhani	Suomussalmi	282
Kyllönen, Jaakko	Kuhmo	272
Sistonen, Toivo	Kajaani	196

SDP (4 valtuutettua)

Piirainen, Raimo	Kajaani	545
Matero, Vuokko	Kajaani	274
Alanko, Anja	Kuhmo	219
<i>Horto, Ilkka</i>	<i>Paltamo</i>	<i>185</i>

VIHR (1 valtuutettu)

Väisänen, Sanni	Kajaani	148
-----------------	---------	-----

Kainuun Sitoutumattomat (1 valtuutettu)

Karppinen, Veli-Matti	Kajaani	241
-----------------------	---------	-----

Ilman kuntakiintiöitä vaalien tulos olisi siis merkinnyt kahdeksan (8) valtuutetun vaihtumista, mikä on 20,5 % kaikista valtuutetuista.

Kuntakohtaisesti kuntakiintiötön vaalitulokset olisi merkinnyt seuraavaa:

	<i>KESK</i>	<i>VAS</i>	<i>KOK</i>	<i>SDP</i>	<i>VIHR</i>	<i>Kainuun Sit.</i>	<i>Yhteensä</i>
Hyrynsalmi	1	-	-	-	-	-	1
Kajaani	3	5	3	2	1	1	15
Kuhmo	5	1	1	1	-	-	8
Paltamo	-	-	-	1	-	-	1
Puolanka	1	-	-	-	-	-	1
Ristijärvi	1	-	-	-	-	-	1
Sotkamo	5	2	-	-	-	-	7
Suomussalmi	3	1	1	-	-	-	5
Vuolijoki	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	19	9	5	4	1	1	39

Lisäpaikkoja olisivat saaneet Kuhmo (3) ja Sotkamo (2). Menettäjiä olisivat olleet Kajaani (2), Paltamo (1), Puolanka (1) sekä Vuolijoki (1), joka olisi jäänyt kokonaan ilman valtuustopaikkaa. Tässä

jaossa myös Paltamon edustus olisi kokonaan vaihtunut: Keskustan ja Vasemmistoliiton kahdesta paikasta SDP:n yhteen paikkaan.

7. Suhteellisuuden toteutumisesta kunnittain

Seuraavassa taulukossa esitetään, kuinka suuren osuuden kukin puolue sai kunnan valtuustopaikoista ja kunnassa annetuista äänistä. Esimerkki: Keskusta sai Kajaanin valtuustopaikoista 35,2 % (6 valtuutettua 17:sta) ja Kajaanissa annetuista äänistä 33,5 % (4515 ääntä 13467:stä).

	<i>KESK</i>	<i>VAS</i>	<i>KOK</i>	<i>SDP</i>	<i>VIHR</i>	<i>Kainuun Sit.</i>	<i>Yhteensä</i>
Hyrynsalmi	100/ 59,5	-	-	-	-	-	1
Kajaani	35,2/ 33,5	23,5/ 23,3	17,6/ 16,5	11,7/ 15,0	5,8/ 3,9	5,8/ 4,2	17
Kuhmo	60,0/ 62,2	[0,0/11,4]	20,0/ 9,9	20,0/ 12,1	-	-	5
Paltamo	50,0/ 54,5	50,0/ 19,0	-	-	-	-	2
Puolanka	50,0/ 54,4	50,0/ 20,7	-	-	-	-	2
Ristijärvi	100/ 70,1	-	-	-	-	-	1
Sotkamo	60,0/ 52,5	20,0/ 24,0	[0,0/9,0]	20,0/ 6,4	-	-	5
Suomussalmi	60,0/ 52,8	20,0/ 28,1	20,0/ 10,7	-	-	-	5
Vuolijoki	[0,0/48,8]	100/ 12,3	-	[0,0/22,5]	-	-	1
Yhteensä	19	9	5	4	1	1	39

Taulukosta havaitaan, että suhteellisuus toteutui Kajaanissa erittäin hyvin ja Vuolijoella erittäin huonosti. Muissa kunnissa suhteellisuus toteutui keskimäärin tyydyttävästi. Vuolijoen ainoan valtuustopaikan saanut Vasemmistoliitto sai kunnassa vasta kolmanneksi eniten ääniä ja selvästi vähemmän kuin Keskusta ja jopa SDP. Vasemmistoliitolla oli Vuolijoella vain kaksi ehdokasta, kun Keskustalla oli 10 ja SDP:lläkin viisi. Valituksi tullut Vasemmistoliiton ehdokas sai vuolijokelaisista ehdokkaista vasta kahdeksanneksi eniten henkilökohtaisia ääniä. Hän tuli valituksi 51:llä äänellä, kun Vuolijoen ääniharava oli Keskustan ehdokas 202:lla äänellä.

8. Vaalien toimittamisesta

Maakuntavaalit toimitettiin samalla tavalla ja samalla aikataululla kuin kunnallisvaalit, kuitenkin seuraavin poikkeuksin.

Äänestäminen

Äänestäminen maakuntavaaleissa oli mahdollista vain hallintokokeilun alueen kunnissa. Ennakkoon saattoi äänestää hallintokokeilulain 29 §:n mukaisesti missä tahansa hallintokokeilun alueen yhdeksässä kunnassa olevassa ennakoäänestyspaikassa, mutta ei muissa kunnissa eikä ulkomailla. Vaalipäivänä saattoi äänestää normaaliin tapaan vain omassa äänestysalueessaan. Ennakoäänestämisen rajaaminen vain kokeilun alueen kuntiin perustui vaalivarmuustekijöihin. Maakuntavaalien äänestysliput ja ehdokaslistojen yhdistelmät, jos niitä olisi jaettu muualle Suomeen ja ulkomaille, olisivat saattaneet sekaantua kunnallisvaalien vastaaviin asiakirjoihin ja vaarantaa siten kunnallisvaalien toimittamisen niissä kunnissa, joissa maakuntavaaleja ei toimitettu. Menettelyllä saatiin myös kustannussäästöjä. Joidenkin äänestäjien kannalta sääntely saattoi haitata äänioikeuden käyttämistä. Esimerkiksi kajaanilainen äänioikeutettu saattoi äänestää ennakkoon Helsingissä kunnallisvaaleissa,

mutta ei maakuntavaaleissa. Oikeusministeriön tietoon tuli kuitenkin vain yksi puhelinsoitto ja yksi kirjelmä, joissa äänioikeutetut osoittivat tyytymättömyyttään tähän seikkaan.

Äänestäjä pystyi käyttämään äänioikeutensa joko molemmissa vaaleissa yhtä aikaa tai eri äänestyskerroilla, jolloin hän kävi äänestämässä kaksi eri kertaa, esimerkiksi ensin ennakkoon kunnallisvaaleissa ja sitten vaalipäivänä maakuntavaaleissa. Suurin osa äänestäneistä äänesti samalla kertaa molemmissa vaaleissa.

Äänestysaktiivisuus

Äänestysaktiivisuus jäi Kainuun maakuntavaaleissa alhaiseksi. Samaan aikaan toimitetuissa kunnallisvaaleissa aktiivisuus oli vain hieman korkeampaa. Seuraavassa äänestysprosentit kunnittain molemmissa vaaleissa sekä vertailun vuoksi vuoden 2000 kunnallisvaalien äänestysprosentit:

	Maakunta- vaalit 2004	Kunnallis- vaalit 2004	Ero mkv-kv (%-yks.)	Kunnallis- vaalit 2000	Ero kv00-kv04 (%-yks.)
Hyrnsalmi	51,6 %	53,0 %	-1,4	56,7 %	-3,7
Kajaani	50,1 %	50,9 %	-0,8	49,5 %	+1,4
Kuhmo	52,4 %	53,7 %	-1,3	50,5 %	+3,2
Paltamo	50,7 %	51,9 %	-1,2	54,7 %	-2,8
Puolanka	52,5 %	54,7 %	-2,2	62,8 %	-8,1
Ristijärvi	58,8 %	59,8 %	-1,0	64,2 %	-4,4
Sotkamo	53,6 %	55,4 %	-1,8	58,3 %	-2,9
Suomussalmi	49,7 %	51,1 %	-1,4	54,5 %	-3,4
Vuolijoki	52,5 %	53,3 %	-0,8	61,7 %	-8,4
Kaikki kunnat	51,3 %	52,4 %	-1,1	53,4 %	-1,0

Kaikista äänestäneistä äänesti ennakkoon maakuntavaaleissa 43,9 prosenttia. Kunnallisvaaleissa ennakkoon äänestäneiden osuus oli käytännössä samaa tasoa, vain vajaan prosenttiyksikön verran korkeampi:

	Maakuntavaalit	Kunnallisvaalit	Ero (%-yks.)
Hyrnsalmi	42,7 %	43,6 %	0,9
Kajaani	37,7 %	38,2 %	0,5
Kuhmo	51,9 %	52,6 %	0,7
Paltamo	51,9 %	52,8 %	0,9
Puolanka	51,4 %	52,0 %	0,6
Ristijärvi	59,2 %	60,2 %	1,0
Sotkamo	44,2 %	45,4 %	1,2
Suomussalmi	44,4 %	45,4 %	1,0
Vuolijoki	55,6 %	56,1 %	0,5
Kaikki kunnat	43,9 %	44,7 %	0,8

Äänestysliput

Maakuntavaalien äänestyslippu painettiin ruskealle paperille erotukseksi kunnallisvaalien valkoiselle paperille painetusta äänestyslipusta. Ehdokaslistojen yhdistelmät noudattivat samaa värijakoa: ruskea maakuntavaaleissa ja valkoinen kunnallisvaaleissa. Maakuntavaalien äänestyslippuja ja ehdokaslistojen yhdistelmiä jaettiin vain kokeilun alueen kuntiin.

Äänestäminen kahdella eri äänestyslipulla osoittautui yllättävän hankalaksi, koska peräti 4 % maakuntavaalien äänestyslipuista jouduttiin hylkäämään. Useimmissa tapauksissa hylkäämisen syy oli se, että äänestäjä oli merkinnyt kunnallisvaalien äänestyslippuun maakuntavaltuustoehdokkaan numeron ja päinvastoin. Tämä tarkoitti myös sitä, että kunnallisvaalienkin äänestyslippuja jouduttiin hylkäämään tavallista enemmän. Äänten hylkäysprosentit kunnittain olivat seuraavat. Vertailun vuoksi esitetään myös hylkäysprosentit vuoden 2000 kunnallisvaaleista:

	Maakuntavaalit 2004	Kunnallisvaalit 2004	Kunnallisvaalit 2000
Hyrnsalmi	4,0 %	3,0 %	1,4 %
Kajaani	3,6 %	3,3 %	1,0 %
Kuhmo	3,6 %	2,2 %	0,7 %
Paltamo	4,5 %	2,9 %	0,9 %
Puolanka	5,0 %	2,8 %	0,7 %
Ristijärvi	3,9 %	5,2 %	1,1 %
Sotkamo	4,1 %	3,3 %	0,7 %
Suomussalmi	4,9 %	2,0 %	0,6 %
Vuolijoki	5,3 %	4,4 %	1,3 %

Muu vaalimateriaali

Ilmoituskortteja lähetettiin kaksi per äänioikeutettu eli toinen kunnallisvaaleja ja toinen maakuntavaaleja varten. Teknisistä syistä johtuen äänioikeutetut saivat ensi kunnallisvaalien ilmoituskortin ja parin päivän sisällä maakuntavaalien ilmoituskortin.

Ennakkoäänestyksen vaalikuorina käytettiin kokeilualueella ikkunallisia vaalikuoria. Kuori oli muutoin samanlainen kuin tavallinenkin vaalikuori, mutta sen alalaidassa oli pieni ikkuna, josta näkyi kuoreen suljetun äänestyslipun väri. Tämä helpotti ennakkoäänten lajittelua ja laskentaa keskusvaalilautakunnissa.

Oikeusministeriö laati kokeilualueen vaaliviranomaisille omat vaaliohjeet:

- nro 1A Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- nro 2A Vaalilautakunnan tehtävät
- nro 3A Ennakkoäänestys laitoksissa ja kotiäänestys
- nro 4A Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa.

Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeisiin (VAT-ohjeet) lisättiin maakuntavaaleja varten oma liite.

Muilta osin maakuntavaaleissa käytettiin samaa materiaalia kuin kunnallisvaaleissakin.

Vaalitietojärjestelmä

Vaalitietojärjestelmään tehtiin syksyllä 2003 ja keväällä 2004 mittavia lisäyksiä maakuntavaaleja varten, erityisesti äänioikeusjärjestelmään, ehdokasjärjestelmään ja tuloslaskentajärjestelmään. Ehdokasjärjestelmää (ehdokasrekisteriä) käytti vain Kajaanin keskusvaalilautakunta. Äänioikeusjärjestelmään (äänioikeusrekisteriin) lisättiin äänioikeus maakuntavaaleissa. Myös äänioikeusrekisteristä tulostetuissa vaaliluetteloissa oli maininta kahdesta äänioikeudesta. Laskentajärjestelmän laatiminen oli mutkikkain tehtävä. Järjestelmä jouduttiinkin jättämään laskennan viimeisen vaiheen (paikkojen siirto kunnasta toiseen) osalta avoimeksi siten, että siirrot voitiin tehdä järjestelmään manuaalisesti.

Vaalitietojärjestelmä toimi maakuntavaalienkin osalta moitteettomasti. Laskentaohjelmistoon oli tosin jäänyt sellainen pieni puutteellisuus, että ilmoittaessaan kunnasta valittujen valtuutettujen ni-

miä, ohjelma tulkitse määritelmän ”henkilökohtaiset äänet” ehdokkaan kotikunnastaan saamiksi ääniksi, kun tarkoitus oli, että henkilökohtaisiksi ääniksi lasketaan koko kokeilualueella saadut äänet. Tämä tarkoitti, että muutaman viimeisen valtuustopaikan saajat näyttivät olevan eri ehdokkaita kuin ketkä sitten lopulta menivät läpi. Oikeat läpimenijät olivat kuitenkin koko ajan viranomaisten tiedossa. Laskentaohjelmisto saatiin tältä osin täydennettyä jo vaalipäivää seuranneena maanantai-iltana eli ennen tarkastuslaskennan lopettamista. Tapaus ei vaikuttanut tuloslaskennan järjestelyihin eikä laskennan oikeellisuuteen millään lailla, vaikka useat tiedotusvälineet uutisoivatkin asiasta sensaatiohakuiseen tyyliin ”laskenta epäonnistui pahoin”.

Ääntenlaskenta

Ääntenlaskennassa laskettiin kunnallisvaalien tulos ensin ja maakuntavaalien tulos sen jälkeen. Mahdollista oli myös suorittaa laskenta samanaikaisesti ja näin käytännössä tapahtuikin monessa kunnassa, koska laskettavaa oli melko vähän. Viivytyksiä ei laskennassa tapahtunut.

Vaalirahoitusilmoitukset

Valtuutettujen ja varavaltuutettujen vaalirahoitusilmoitukset tuli toimittaa viimeistään 27.12. Kajaanin keskusvaalilautakunnalle, joka asetti ne julkisesti nähtäviksi. Lähes kaikki maakuntavaltuutetut ja varavaltuutetut tekivät ilmoitukset määräaikaan mennessä. Muutama ilmoitus tehtiin määräajan jälkeen. Vuoden vaihteeseen mennessä ilmoitus puuttui enää kolmelta varavaltuutetulta.

Vaalivalitukset

Maakuntavaalien tuloksen vahvistamispäätöksestä tehtiin yksi valitus Oulun hallinto-oikeuteen. Valittaja vaatii vaalien kumoamista sillä perusteella, että ennakoäänestysmahdollisuus oli rajattu vain hallintokokeilualueelle.

9. Kehittämisehdotuksia

Vaalijärjestelmä

Maakuntavaalien vaalijärjestelmä tulisi muuttaa sellaiseksi, jossa kunnilla ei olisi kiintiöityjä valtuustopaikkoja. Puolueet ottaisivat omassa ehdokasasettelussaan huomioon sen, että ehdokkaita tulisi mahdollisimman monesta, mieluiten kaikista kunnista. Äänestäjät voisivat äänestää ketä ehdokasta tahansa ja näin ratkaisisivat sen, mistä kunnista valtuutettuja valitaan. Puolueet voisivat muodostaa vaaliliittoja ja maakuntayhteislistaan voisivat liittyä sekä yhteislistat että yksittäiset valitsijayhdistykset. Ehdokaslistan maksimipituus olisi 1,5 kertaa valittavien valtuutettujen määrä eli $1,5 \times 39 = 58$ ehdokasta. Ehdokashakemukset tehtäisiin Kajaanin keskusvaalilautakunnalle, joka myös laatisi yhden ehdokaslistojen yhdistelmän. Muiden kuntien keskusvaalilautakunnat eivät osallistuisi ehdokasasetteluun millään lailla³.

Ehdotuksen mukainen vaalijärjestelmä olisi selkeä, ymmärrettävä ja tuttu, koska se vastaisi eduskuntavaalien vaalijärjestelmää. Järjestelmä myös antaisi oikeudenmukaisen tuloksen, jolloin välttäisiin esimerkiksi edellä mainitulta Vuolijoen valtuutetun valintaan liittyviltä tilanteilta. Lisäksi järjestelmä olisi puolueiden ja viranomaisten kannalta selkeä ja vähentäisi huomattavasti keskusvaalilautakuntien päällekkäistä työtä.

³ Tämä uudistus voitaisiin tehdä joka tapauksessa, vaikkei kuntakiintiöistä luovuttaisikaan.

Kuten edellä luvussa 6 esitetty esimerkki osoittaa, kuntakiintiötön vaalijärjestelmä saattaisi kuitenkin johtaa siihen, että joku pieni kunta jäisi kokonaan ilman edustusta maakuntavaltuustossa. Tämä puolestaan saattaisi asettaa kysymyksenalaiseksi Suomen Perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon toteutumisen. Hallintokokeilulain valmistelussa lähdettiin siitä, että kun maakuntavaltuustolle siirtyy kunnan päätäntävaltaan kuuluvia asioita, olisi perustuslailliselta kannalta epätyydyttävä tilanne, jos maakuntavaltuustossa ei ole kunnan asukkaiden suoraan valitsemaa edustajaa (valtuutettua). Asiaan lienee kuitenkin löydettävissä sellaisia ratkaisuvaihtoehtoja, jotka mahdollistavat kuntakiintiöttömään vaalijärjestelmään siirtymisen.

Äänestyslippu

Kuten edellä todettiin, kahden äänestyslipun käyttäminen osoittautui joillekin äänestäjille hankalaksi tehtäväksi ja liput menivät sekaisin: maakuntavaalien ruskealle lipulle kirjoitettiin kunnallisvaaliehdokkaan numero ja kunnallisvaalien valkoiselle äänestyslipulle maakuntavaaliehdokkaan numero. Kummassakin äänestyslipussa luki selvästi, mistä vaalista oli kyse. Lisäksi vaalivirkailijat olivat useimmissa tapauksissa maininneet äänestäjille kummankin lipun käyttötarkoituksesta, mutta siitäkin huolimatta äänestäjät olivat äänestyskopissa kuitenkin sotkeneet liput.

Ongelmaan on melko vaikea keksiä hyviä ratkaisuja. Yksi voisi olla se, että laadittaisiin vain yksi äänestyslippu, johon äänestäjä merkitsisi molemmat numerot. Äänestyslippu olisi normaalikokoinen ja väriltään esimerkiksi ruskea. Sen sisäpuolen vasemmalla sivulla lukisi ”Kunnallisvaalit ja Kainuun maakuntavaalit 2008” ja oikealla sivulla olisi nykyisen yhden ympyrän sijasta kaksi ympyrää, joihin äänestäjä kirjoittaisi sekä kunnallisvaaliehdokkaan numeron, esim. ”45” että myös maakuntavaaliehdokkaan numeron, esim. ”357”. Koska kunnallisvaalien ehdokkaiden numerointi aloitetaan numerosta 2 ja maakuntavaalien ehdokkaiden numerointi esim. numerosta 302, ei numeroiden sekoittumisvaaraa olisi, joten ei haittaisi, kumpaan ympyrään numero merkitään. Tämän ehdotuksen huono puoli olisi se, että äänestyslippujen laskenta olisi hidasta, kun jokainen äänestyslippu tulisi laskea ikään kuin kahteen kertaan.

Toinen mahdollisuus saattaisi olla se, että äänestäjille annettaisiin vain yksi äänestyslippu kerrallaan ja että kummallekin vaalille olisi oma äänestyskoppinsa. Tämä kuitenkin hidastuttaisi ja hankaloitaisi äänestystoimitusta merkittävästi. On myös huomattava, että yli 95 % äänestäjistä osasi äänestää kahdella äänestyslipulla ja vain alle 5 % ei osannut. Jos äänestystoimitusta kovin vaikeutetaan, on vaarana, että kiinnostus äänestämistä kohtaan entisestään alenee.